

Bijlage 1 - Toelichting op de onderbouwing van de gepresenteerde gegevens

Initiatiefvoorstel

- Introductie van nieuwe zomersoorten als gevolg van afschot
(Voetnoot 1)

In paragraaf 5, 'Brabant en ganzen', wordt gesteld dat hier in de zomer ook niet-broedende Kolganzen zijn. "Dat zijn vaak dieren die niet goed kunnen vliegen omdat ze niet-dodelijk zijn aangeschoten." De onderbouwing hiervan is geleverd met het Sovon-onderzoeksrapport 'Risicoanalyse van geïntroduceerde ganzensoorten in Nederland'.¹ In dat rapport staat, op pagina 6, onder het kopje 'Preventie', dat "aangeschoten vogels overleven en in de zomer tot broeden komen".

Deelconclusie: *Beoogd afschot van ganzen zorgt ook voor de introductie van nieuwe soorten zomerganzen. Ganzen die schade kunnen veroorzaken en zonder afschot niet of in mindere mate in Brabant aanwezig zouden zijn.*

- Schade door ganzen
(Voetnoten 2, 3, 4, 5 & 6)

In paragraaf 5, onder het kopje 'Schade door ganzen', is gesteld dat "de schade veroorzaakt door ganzen in Noord-Brabant over de periode van 2003 tot 2015 gemiddeld 140 duizend euro per jaar bedraagt, met veel fikse uitschieters in de jaarlijkse bedragen (variërend van 67 duizend tot 242 duizend euro per jaar)" (voetnoot 2). Deze bedragen zijn door het Faunafonds via een ambtenaar, per e-mail op 11 december 2015, aan ons kenbaar gemaakt. De aangeleverde bedragen zijn één-op-één overgenomen in de laatste twee kolommen van de tabel op pagina 1 van bijlage 5 van het initiatiefvoorstel.

Op haar website geeft de FBE tabellen weer (tabel 3.2.2 en 3.2.3) met geheel andere schadebedragen, terwijl de bron van deze bedragen ook het Faunafonds betreft (voetnoot 3). Wij hebben geen verklaring voor de verschillen in de cijfers.

De afschotcijfers over de jaren (voetnoot 4) zijn ook met de hierboven genoemde e-mail aangeleverd en zijn via de ODBN uit de jaarverslagen van de FBE gehaald.

Deelconclusie: *De aanname dat voor het voorkomen of beperken van landbouwschade het reduceren van aantallen ganzen door*

1

www.sovon.nl/sites/default/files/doc/Risicoanalyse%20van%20geintroduceerde%20ganzensoorten%20in%20Nederland_rap2010_06_0.pdf

grootschalig doden noodzakelijk is, wordt niet door de schade- en afschotcijfers ondersteund.

Verder wordt in paragraaf 5 gesteld dat van overjarig gras bekend is dat winterbegrazing door ganzen leidt tot betere groei in het voorjaar (voetnoot 5) en dat voor wintergraan geldt dat door winterbegrazing het graan in het voorjaar beter uitstoelt en meer halmen en aren vormt (voetnoot 6). Dit blijkt uit de onderzoeksrapporten 'Wilde ganzen en cultuurgrasland in Nederland' en 'Ganzenschade in de akkerbouw. Onderzoek naar de factoren die een rol spelen bij het ontstaan van ganzenschade in de akkerbouw'.

Deelconclusie: *Het blijkt dat begrazing door ganzen in bepaalde gevallen juist positieve effecten voor de gewassenteelt kan opleveren, in plaats van schade.*

➤ Kosten van ganzenbestrijding
(Voetnoten 7 & 8)

In deze paragraaf wordt gesteld dat het doden van ganzen, middels afschot en vergassing, ongeveer vijf euro per gans kost (voetnoot 7). Dit is door het college aangegeven in antwoord op technische vragen (vraag 4) van onze fractie, van 30 oktober 2015, waarin een antwoord van de staatssecretaris van EZ, Sharon A.M. Dijkema, op 18 juni 2013 is geciteerd: "Het vangen van de ganzen en het toepassen van het CO₂ gas komt op ongeveer 5 euro per gans. Dit is in overeenstemming met de prijs van afschot."

Deelconclusie: *De kosten van het afschot van ganzen komen voor het laatste decennium neer op gemiddeld 33.450 euro per jaar, aangezien er een gemiddeld jaarlijks afschotcijfer van 6.690 is.*

Ook wordt in deze paragraaf gesteld dat jaarlijks meer dan de helft van de populatie moet worden gedood om een bepaalde lage stand te behouden. Bij lage doelstanden moet er dus buitensporig veel geschoten worden. Bovendien zou dit jaar in jaar uit moeten gebeuren, omdat de stand toeneemt zodra het afschot gestaakt wordt (voetnoot 8). Dit wordt onderbouwd met Sovon-onderzoeksrapport 'Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei?'.² Op pagina 103 is te lezen:

"Grote populaties die zich in de evenwichtsituatie bevinden, d.w.z. niet langer groeien worden door afschot teruggeworpen op het stijgende deel van de sigmoïdale (S-vormige) groeicurve. Daardoor neemt de per-capitata productie toe, terwijl de absolute productie niet afneemt. Hierdoor wordt een situatie gecreëerd waarbij ondanks het schieten van aanzienlijke aantallen vogels de populatie niet merkbaar afneemt omdat de verliezen

---

² www.sovon.nl/nl/content/overzomerende-ganzen-nederland-grenzen-aan-de-groei

de gehele tijd worden aangevuld door verhoogde reproductie en opvulling van de "gaten" uit het contingent niet-broedvogels. Hierdoor is vaak een enorme "oogst" nodig om daadwerkelijk een reductie in aantallen te bereiken. Bovendien moet het schieten jaar in jaar uit worden volgehouden."

Deelconclusie: *In het geval van lage doelstanden is afschot een heel arbeidsintensieve en kostbare methode die bovendien niet duurzaam is, maar structureel elk jaar toegepast zou moeten worden.*

➤ Dierenleed

(Voetnoten 9, 10, 11, 12 & 14)

In paragraaf 6 wordt het dierenwelzijnsaspect van afschot toegelicht. Zo wordt gesteld dat 36 procent van de ganzen met hagel in het lijf leeft (voetnoot 9). Er wordt gerefereerd naar een nieuwsbericht op Nu.nl.³ Uit Deens onderzoek door Noer en Madsen blijkt dit daadwerkelijk het geval te zijn.⁴ Ook geeft de Limburgse afdeling van de Dierenbescherming aan dat tussen de 25 en 40 procent van de ganzen met een pijnlijke dosis hagel in het lijf leeft.⁵

Ook wordt gesteld dat het vangen en vergassen van ganzen door de provincie als minder dieronvriendelijk wordt gezien dan afschot (voetnoot 10). Dit blijkt uit de beantwoording van technische vragen van 30 oktober 2015 van onze fractie aan het college. Zie hiervoor bijlage 6 van het initiatiefvoorstel. Uit beelden van de minidocumentaire 'Ganzen ruimen voor de grote vakantie doe je zo' (voetnoot 11) blijkt dat de ganzen hardhandig naar de gaskamer worden geleid en dat de ganzen veel stress ervaren.⁶

Tenslotte wordt aangegeven dat er in de samenleving weerstand is tegen het doden van ganzen (voetnoot 12). Onlangs bleek dit ook het geval in Bergen op Zoom, waar de gemeente na acties van bewoners afzag van het doden van ganzen.⁷

Deelconclusie: *Het bestrijden van ganzen - middels afschot of vergassing - gaat gepaard met dierenleed en daar bestaat in de samenleving weerstand tegen.*

---

³ www.nu.nl/salland/4133881/partij-dieren-wil-af-van-afschotbeleid-ganzen-in-overijssel.html

⁴ 'Shotgun pellet loads and infliction rates in pink-footed geese Anser brachyrhynchus': www.researchgate.net/publication/292876545_Shotgun_pellet_loads_and_infliction_rates_in_pink-footed_geese_Anser_brachyrhynchus

⁵ limburg.dierenbescherming.nl/nieuws/bericht/23916

⁶ decorrespondent.nl/2813/Mini-docu-Ganzen-ruimen-voor-de-grote-vakantie-doe-je-zo/158613818-a31d118f

⁷ www.omroepbrabant.nl/?news/249352862/Ganzen+uit+Bergen+op+Zoom+gered+van+de+poel+er+Erg+blij+dat+ze+niet+dood+hoeven.aspx

In de laatste alinea van deze paragraaf wordt gesteld dat jacht in natuurgebieden er voor zorgt dat ganzen de rustgebieden gaan mijden en zich verspreiden over agrarisch gebied, waardoor de schade juist toeneemt (voetnoot 14). Dit is onderbouwd met het Sovon-onderzoeksrapport 'Naar een effectief en internationaal verantwoord beheer van de in Nederland overwinterende populatie Kolganzen'.⁸ Op pagina 99 van dat rapport is te lezen:

"Onderzoek in Canada liet zien dat Sneeuwganzen na een moedwillige verstoring langer vliegen dan na een willekeurige verstoring (Bélanger & Bédard 1990). Omdat vliegen ten koste gaat van rusten en (veel) meer energie kost dan rusten, moet volgens onze berekening een moedwillig verstoorde gans ongeveer 6% extra foerageren om deze energetische kosten te dekken. Verstoring kan dus leiden tot meer schade."

Deelconclusie: *Jacht kan leiden tot méér schade, dankzij het extra energieverbruik dat gepaard gaat met verjaging.*

➤ Vliegverkeer
(Voetnoot 1)

Er wordt gesteld dat het belangrijk is om geen aantrekkelijke gras- en waterpartijen aan te leggen in de buurt van vliegvelden. Dit is onderbouwd met een pagina op de website van de FBE waarop het gevaar van ganzen voor vliegverkeer en de verantwoordelijkheden hieromtrent worden weergegeven.⁹ Wat ons betreft geldt ook hier: voorkomen is beter dan verjagen. Daarom pleiten we ganzenwerende landschapsinrichtingen rond vliegvelden.

Verder is het een belangrijk gegeven dat ganzen de lokale situatie en gevaren zoals (vlieg)verkeer leren inschatten. Ervaren ganzen leren dat ook aan hun jongen. Het veiligheidsaspect is allereerst in het belang van de gans zelf, die is immers zeker het slachtoffer. Verjagingsacties kunnen leiden tot ongecoördineerde vluchtreacties, met alle gevaren van dien. Het doden van ervaren dieren betekent dat er zich andere dieren op die plaats vestigen die opnieuw met de lokale situatie moeten leren omgaan.

➤ Afschot in rustgebieden maakt verjaging van landbouwpercelen problematisch
(Voetnoot 2)

Er wordt gesteld dat, terwijl het belangrijk is dat er goede rustgebieden worden gerealiseerd, zodat ganzen een plek hebben waar ze duidelijk welkom zijn, hier in Brabant geen sprake van is, doordat er afschot in de rustgebieden

---

⁸ www.sovon.nl/sites/default/files/doc/Rap_2014-56_Kolganzen_beheer.pdf

⁹ www.fauna-beheereenheid.nl/noordbrabant/jacht%20beheer%20en%20schadebestrijding/Diersoorten/Vogels/Watervogels/Gans/Grauwe%20gans.doc

plaatsvind. Dit wordt onderbouwd met het Sovon-onderzoeksrapport 'Monitoring van het gebruik van ganzenfoerageergebieden in Nederland in 2012/13'.¹⁰

Deelconclusie: *Jacht kan voor méér landbouwschade zorgen.*

➤ FBE-tellingen vs. Sovon-tellingen

(Voetnoot 4)

Gesteld wordt dat uit onderzoek van Alterra blijkt dat de telmethode van Sovon op belangrijke punten nauwkeuriger is dan die van de FBE. Uit het onderzoeksrapport 'Betrouwbaarheid van aantalsschattingen van schadeveroorzakende watervogelsoorten'.¹¹

Op pagina 34 en 35 worden de verschillen genoemd, die grotendeels aangeven dat de Sovon-tellingen nauwkeuriger zijn. Zie voor een samenvatting hiervan de memorie van antwoord.

Deelconclusie: *Tellingen door Sovon zijn nauwkeuriger dan FBE-tellingen.*

Bijlage 2

➤ Effect van exoten op natuur

(Voetnoot 2)

Gesteld wordt dat over het algemeen geen sprake is van verdringen van andere ganssoorten door exoten, maar dat de aanwezigheid van exoten juist een verrijking voor de biodiversiteit is. Dit is mondeling toegelicht door vogelexpert Ray Teixeira, die o.a. heeft meegeschreven aan de 'Atlas van de West-Brabantse broedvogels'.¹²

Deelconclusie: *De effecten van exoten zijn over het algemeen niet negatief.*

➤ Geïsoleerd beleid

(Voetnoot 3)

Er wordt gesteld dat een, alleen op provinciale schaal ontwikkeld beleid, niet leidt tot een verlaging van de totale schadebedragen in de landbouw. Dit blijkt uit hoofdstuk 11 van het onderzoeksrapport van o.a. Sovon, 'Naar een effectief en internationaal verantwoord beheer van de in Nederland overwinterende populatie Kolganzen'.¹³

Deelconclusie: *Er is een breed beleid nodig als men wil komen tot een verlaging van de totale schadebedragen in de landbouw.*

---

¹⁰ www.sovon.nl/sites/default/files/doc/Rap_2014-28_Ganzenfoerageergebieden.pdf

¹¹ <http://edepot.wur.nl/318919>

¹² www.vogeldagboek.nl/html/Recensies/Vogels/Atlas_Westbrabantse_broedvogels.html

¹³ www.bij12.nl/assets/caps_rapport_2014-02_kolganzen_beheer.pdf